

lődését. Most megegyezünk abban, hogy demokratikus magatartásra kell nevelnünk mindenkit, önmagunkat is, méghozzá a lehető leggyorsabban, mert a liberalizmus rossz gyermekszobája bosszúval fenyeget. Ilyen nevelés a Huizingák és Madariágák könyve s hogy egész generációkra milyen hatással lehetnek, azt épp a mai magyar fiatalok mutatják (például Cs. Szabó László Doveri átkelése). Magunkévá tesszük nemes módszereiket, hitüket és emberségüket. De a körülmények, a holt anyag, a gazdasági erők egész sora ellenük dolgozik. Megdőlt-e már a tétel, hogy az emberek tudatát társadalmi létük határozza meg?

Azok, akik a maguk életével kimenekültek a szükség, a minimális lehetőségek szorító kényszeréből, akik számára megvan önmaguk fenntartásának biztos lehetősége, — formálhatják tudatukat és magatartásukat a könyvek és nemes eszmék szerint. Ahogy a művészet kezdetéhez a természettel folytatott harc bizonyos enyhülése, az ember fölénybe kerülése kellett, a nyugodt pillanatok megszületése, melyekben az ember emberré lehetett, — éppugy a belátás, megértés emberi kategóriáihoz valami alap, a gazdasági erők megfékezése kellene. A tömeg tudatát bizony még mindig a társadalmi léte befolyásolja és befolyásolja is, addig minden bizonynyal, amíg el nem kerülnek a pusztulás lehetőségének veszélyzónájából. A most itt-ott lázadó tömeget ne csodáljuk s ne ítéljük el, ha mindent megkísérel és mindenbe belekapaszkodik; ne kívánjunk emberi kvalitásokat ott, ahol az emberi élet feltételei sincsenek meg. Nem hagyunk fel önmagunk demokratikus magatartásának kinos őrzésével és örülünk, hogy bennünk mostoha körülmények nem ölik el az emberi tulajdonságokat; nem hagyjuk abba a téritést, hogy másokat is erre az útra hívjunk; harangozunk, hívunk mindenkit és ébren tartjuk a magunk lelkiismeretét. De mindez még nem elég.

A demokratikus magatartás önmagában még kevés; szocialista hit és állásfoglalás kell hozzá, hogy előfeltétele mindenki számára megteremtődjék.

A F É R F I E L M E G Y

Írta: SALAMON ERNŐ

*Engedj el a csepp esőbe, hosszú szélbe, kis ködbe,
engedj el a hegyen túlig, égen túlig, fejhőbe.*

*Árva bánat, fancsali bőjt tiporja vármegyémet,
nékem, bizony, nem tiporja ökrömet, se pipémet.*

*Engedj el az égen túlig, sárban ülök, mondhatom,
a végtelen szürkeségben magam nem lobogtatom.*

*Azt hiszed, hogy nincsen férfi rajtam kívül, zsákerős,
fejzssecsontu, hogyha holnap reggel csordába verődsz?*

*Addig ittam, addig ittam, addig ittam pocsolját,
addig, addig lakomáztam facér tűzhely hamúját,*

*míg az első lombtöréskor, naphulláskor sápadok
s az idő szigorodásán kebeledre ráfagyok.*

*Engedj el az égen túlig, napon túlig fényleni,
torkomig van ütött lenni, üldözött szegény lenni.*

*Hordár hátam, rönkös vállam nyugodnék egy folyóba,
patak jöttén, hegyi vízzel, elvegyülve, dúdolna.*

*Jövő hölg három mezőn, százhusz réten pihennék,
szenvedőhöz édes szavam' lányok virágnak szednék.*

*Özvegyasszony bánatomat órjás lovak taposnák,
foghíjas mosolyaimat tiszta ruhába mosnák.*

*A csuklókon megbilincselte férfi szörnyű sirását,
holnap nyáron napszámosok új homoknak kiásnák.*

*Torkon fogott szeretőknek hasznos jajgatásaim,
futó folyó szép habjáról elszántják viharaim.*

*Engedj el a, engedj el a vizen túlra nyugodni,
hagyj el engem, jó az nekem foghatatlanná fogyni.*

*Édes élet! Édes élet! Édes élet! Életem!
Ints utánam, ha elszállok halálos fellegeken!*

POZSONYI EMLÉK

Irta: MÉLIUSZ JÓZSEF

Pozsony, 1936 november

Némi izgalommal érkezem ködös reggelben a nehéz levegőjű Budapest felől, mint távoli világrészből hazaszakadt idegen, ki a helyet látogatja meg, hol bölcsője ringott. Tudom, nem magam utazom itt most. Egy nemzedék korai visszapillantását hozom e földre, hol a *Sarló* ifjúsága faluban és külvárosban, parasztban és munkásban feltépte az új, reális magyar eszmélkedés zsilipjeit. Innen nőtt az az új magyar valóság szemlélet, melyből az én fiatal erdélyi nemzedékem is táplálkozott. Innen indult a Bartha Miklós Társaságon keresztül a hullámverés, mely ma Magyarországon a társadalmi tényfelderítés útjaira hozta el a fiatal szellemi alkotókat. Egy nemzedék ébredésének tája ez, az új magyar népiesség gyermekvilága.

A nemzetközi vasuti kocsi ablakán túl gyorsan fordulnak a ködpárába bukó barázdák. A rögtön ólomszürke dér fedí. Az európaias, rendezett, szlovák feliratú állomások mögött a Kisalföld lelapított falvai és lustán nyujtózkodó mezővárosai bújnak a megfoghatatlan fehérségű ködbe. Néhány szétmosódó körvonalon kívül Érsekújvárból nem látok semmit. Színek és alakok gomolyognak fel emlékeim közül. Talán ott, az az imbolygó fekete árny, az eke és a lehajtott fejű, nehéz léptű ló mögött Horváth Ferenc, a paraszti sorba visszahullt Sarlós. A repülő, páras mélység elnyeli a figurát. Pedig bizonyosan ő volt. A Sarló e paraszti nyugalma, józan vezetőjétől milyen sokat várt a fiatal Szlovénzkó! Most kihúzó szekrénye alján ott a diplomája, háta mögött a legszebb mai magyar fiatalság, tudása, műveltsége elvetetlen és ő csak